

I
Tas uga.

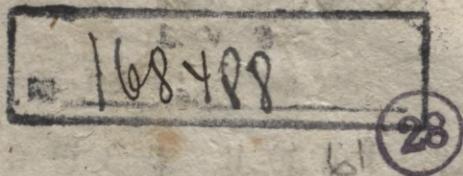
Latweefch u drang s
lihs
ar sawu pawad doni
no ta 1842^{tra} gadda.

Tà schahs lappas sauz,
ko pa to gaddu mihleem Latweesheem par preeku un mahzibu,
ar
jittu tà patt Widsemmes kà Kursemmes mahzitaju palihgu,

irr lizzis brikkelt

Herrmann Trey,
Rihges vilsehtu wezzakais mahzitais pee Zahna-basnizas, u. t. i. pr.

Rihgå
brikkelts pee W. F. Häcker, zeenigas rahts grahmatu-brikketaja.
1841.

61

8

Brihw drilkeht, pehz tahn eeksch likkumeem nospreestahm stanahm.
Nihgå, taî 24. Dezbr. mehn. deenâ, 1841må gabbâ.

No Widsemnes General-gubbernements pusses:
Dr. C. E. Napiersky.

Tas Latweefchu draugs.

1842. 1 Janwar.

Ima lappa.

Taunas sinnas.

Is Peterburges. (Dezbr.) Tik taggad muhsu zeitunges nemmehs stahsiht pahr to brihnischku leetu, kas 22trå Mai dsittå Kreewu semmē Tweres pilsfehtå notikke. Pee stipra pehrkona tannī deenā tur sibbens eespehre kahdā nammā, nodruepinaja wahrtu welvi un eeksch istabas opswillinaja sveh-tektu bilden, faspaahrdija speegeli un weenu glahsi wehl no zittas bilden un fadusija arri lohgus. Ir weenu schkappi faspaahrdija gabbalōs un gluschi iskaufseja to nasi, kas tur bija likts wirsū. Tai gaspaschai, kas tannī paschå istabå, willainu sekki addidama, pee walkeem lohgeem sehdeja, sibbens israhwe addekli no rohkahm, addatas us weetas iskaufedams. Greesti sahze degt, bet wehl laimigi isdewahs ugguni dsehst ar peenu, jo sibben a ugguni drihs zittadi ne warr isdsehst, ne kà ar peenu. Gaspaschå, tik so addellis winnai israh-wahs no rohkahm, nokritte bes jehgas pee semmes, bet pehz ihfa brihtina atkal usmohdahs, un taggad jau atkal pa wissam spirgta un wessela, tik wehl suhds, ka winnai galwa itt kà skannoht. Pehz pahri deenahm, kad atkal stiprs pehr-kons xuhze, stahweja tai paschå pilsfehtå zitta seewa, Selesnew wahrdå, sawå istabå un winnas mass dehls no diweem gaddeem ar leelu brehfschanu no sehtas eesfrehje. Puifihes, kà patte pehz stahstija, winnai isfkattijahs tik gaifchs, itt kà keefmas winnam wiss-apkahrt buhtu. Mahte gribbeja winnai nemt pee rohkas, bet tai paschå azzumirkli patte bes jehgas nokritte pee semmes. Atsfrehje par laimi gudrs wihrs un mahzija, lai seewu lihds galwai eerohkoht semmes bedrè, un raug', us tahdu wihsí winna ardschwoja; tad winnai laide ahderi un nu winna jau plawehts Deews! spirgta un wessela, tikween suhds, ka druzzin wehl fruktis sahpoht. Arri puifis jau atkal gluschi wessels, un nedz pee winna nedz pee mahtes kahda sihme redsama, kur sibbens winnus spehris.

Is Schwaeizeru semmes. Arri pascham putnam pateiziga firds. Tannī semmē ne taht no tahts pilsfehtas Luhn stahw mahja, — kur us jumtu stahrkis few taisija lihgdu. Gaddijahs putnam aipsehrnjajä gaddå, ka lause kahju; bet mahjas-dokteram eeschehlojahs firds, un tas winnam kahju isahrsteja. No scha laika putns tam tahts pateizigs, ka jau no tahtenes to eeraudsijis, winnam mihligi nahk pretti, parkschekina preezigi, fittahs ar spahneem, un tam peeglau-

— 2 —

didamees galwinu peeleaf pee wiina zetta, un tam arri eet pakkal eeksch istabas.
Kaut gan jau aispelnajā ruddenī ar barreem bija aisskrehjis un til pawassarā
atkal pahrnahze, tafchu sawu mihiu dokteri itt labbi pasihst un tam tahds pats
pateizigs irr.

Tauna gadda dseesma.

1. Lai nu preeksch Deewa nahkam
Un winnu gohdaht sahkam
Par to, ka wiensch muhs svehtij's
Un lihds scho deenu waddijis.
2. Weens gads pehz ohtra aisskreen,
Un mums zaur behdahn jabreen;
Us ehrtschku zellu heidsam,
Kad mehs us kappu steidsam.
3. Tak Deewa ar sawahm rohkahm
Iswadda muhs no mohkahm;
Wiensch schehligs par mums gahda
Un tehwa firbi rahda.
4. Kad mehs ko paschi darram,
Tad mas gan eespeht warram;
Tu, Kungs, mums dewi spehku,
Ka warram pahtspeht grehku.
5. Par to few lawu dohdam
Un dseadam lawam gohdam;
Preeksch few us zelleem kribtqm,
Namehr wehl scheitan mihtam.
6. Kungs, peedohd' to, ko suhdsam
Un klufti, ko mehs luhdsam:
7. Par bahrineem jel gahda,
Un atraitnehm lai rahda
Ikkatris mihiu firbi,
Un kad tee luhds, tad dsirbi.
8. Kungs, fargi muhs no kareem
Un nikneem lauschu barreem;
Lai issuhd gruhti twaiki,
Lai atnahk labbi laiki.
9. Pee wissa gribbi svehticht;
To luhdsam, mihtais tehticht;
Dohd' spehku teem, kas walda,
Kas fehd pee teefas-galda.
10. Kungs, palihds wisseem wahjeem,
Dohd' preeku skumdinatetem;
Ta kas ar behdahn kausahs,
Lai lawam prahtam lausahs.
11. Par wissu, ko luhgt warru,
Dohd', Kungs, mums lawu garru,
Tad tawi behrni buhsim
Un debbes-preeklos kluhsim.

R., . . . n.

Eiropas Turku semme un Greekeru semme.

Pirma finna.

(Das ihsas sinnas par muhsu pafauli ieb semmi 5otais gabbals.)

Kad no Italjeneru semmes, no ta stuhrischa, kas wissu-wairak rihta pussē,
pahr to juhrass-schaurumu, kur no Widdus-semmes juhras us Adrias-juhru brauz,
pahrzehahs, tad us weenu leelu puss-fallu teek, kas Eiropas Turku semme
un Greekeru semme, un kur klahdu pulks masu fallu irr. Wezzu-wezzōs
laikōs wissa schi puss-falla ar wissahm sawahm fallahm Greekerem peederreja,
bet preeksch 500 gaddeem Turki no Asias pahrnahze un Greekerem weenu sem-
mes=gabbalu pehz ohtra nonehma, un nu buhs drihs 400 gaddi, kad wissu scho
puss-fallu ar wissahm winnas fallahm sawās rohkas dabbuja. Nu wiss das Ei-
ropas Turku semme tikka faults, un ta das bij lihds muhsu laikeem; bet preeksch
kahdeem gaddeem Greekeri no sawas wezzas leelas puss-fallas weenu gabbalinu
un kahdas fallas ardabbuja. Ta semme, ko Turki paturreja, irr gann=drihs

10,000, bet ta, fo nu Greekeri dabbuja, tik 800 lauka=juhdsu seelumâ. — Kad par rohb scheem buhs runnahé, tad tas tà: gan drihs wiss tas strehks, kas seemela=dallâ, pee Esterreikeru=Keisera walstes, un mass gabbals pee Kreewu=semmes klah tu. Rihta pussé Mellala=juhra; tad juhras=schaurums, fo par Konstantinopeles juhras=gatwi fauz; tad masa juhra, kurrai wahrds Mar-mara=juhra; tad arkal gatwe, ar wahrdu: Dardanellu juhras=gatwè; un tad Arkipehls, deesgan leela juhra ar dauds fallahm. Deenas=widdus pussé irr Widdus=semmes juhra, un wakkara=mallâ arri schi patte un tad Adrias=juhra. — Seemeli plascha semme, kur gan kahdi kalni, bet kas tak wissu=wairak kloja. Zittur wissur wairak kalnu, ne kâ klajumu. Kur augstî kalni, tur gan gaifs nemihligs, bet kur semmi kalni, un ihpaschi tur, kur klapjumi, tur tas files un lohti mihligs. Labba un lohti jauka semme. Wissadi dahrgi kohki tur irr pa pillam: wierna, eljes, wiuges, muhlbeetu un zitti kahdi kohki. Lihruma augli, kaut kahdi buhtu, baggati, kad tik semme, kâ peenahkahs, apstrahdata; bet tas tur reeti kur tà irr. Un tur irr fisshchu tahrpt, kas fisshdu, un pulks bischu, kas lohti sinekligu meddu taisa; un uhdendôs pulks wissadu siwju, un kalndôs wissadas kalnu leetas: selts, fudrabs, kappars, dselse, fahls, schwele, alluhns. Laudis schè ihsten labbi warretu dsishwoht, bet Turku=dallâ lohti sliktä waldischana. No teefas un taisnibus tur mas fo finna, un nemeers un dumpis drihs schè, drihs tur; un rasbaineeki apkahrt blandahs un kauj un pohsta, un tà, ka reismanni zittadi ne drihkst reisoht, kâ leelôs vulkôs, un ja kahds ne warr ar zitteem reismanneem kohpâ reisoht, tad ja luhko, ka kahdu pahri Turku karra=wiheru lichs vabbu, tas wianu apsargatu. Turku waldineeki us zittu ne fo tà luhko, kâ tik us to, ka few baggatibu warretu fakraht; tà-pehz speesch un aplaupa tohs semmus, kâ warredami. — Un spahnaini fisseni daudreis nahk, kâ padebbeschi, un nolaischahs un apehd ihfâ laikâ, kur nolaidusches, wissu, kas no semmes audsis. Un mehris drihs schè, drihs tur, un apkauj laudis, tà ka daudreis daschas weetas no zilwekeem tukschas paleek. Greekeru semmes=gabbalâ gan tà slikti naw; bet tapehz, ka tur ta waldischana weena jauna irr, tapehz wehl wiss tà pehz fahrtas ne eet, kâ waijadsgis, un tahda semmes sohdiba, ka fisseni nahk un wissu apehd, arri tur irr, un to ne kahda waldischana ne warr nogreest. — Eiropas Turku=semme, fo tapehz par Eiropas Turku=semme fauz, kâ Turkeem arri eelfsch Asia semmes=gabbals irr, dsishwo gan=drihs 10 millioni zilweku, bet ta masaka dalla no scheem irr Turki. Wissadu taatu laudis tur atrohd. Paschâ seemela gabbalâ, pee Kreewu rohb scheem, dsishwo Moldawanexi; scheem klohtu, deenas=widdus pussé, Walakerxi; scheem blakkam, us wakkara pussi, Serbiexi, un tad wehl Bulgari, Bosnieri un Arnauti jeb Albaneri. Katri schee sawâ ihpaschâ semme, un schè, pee teem pehdejeem kalndôs, fo par Melneem=kalneem fauz, weena taata irr, Montenegroxi jeb Meln=kalneefchi nosaukta. Lee Moldawanexi un Walaki gan stahw appaksch Turku keisera, bet winneem comehr sawi paschi likkumi un sawa patte waldischana, un muhsu Keiseris gahda, ka wi-

neem no Turkeem ne taktu pahri darrichts. Moldawaneru, un tapat arri Walskeru semmē tas waldischanas=preefschneeks, kas tur ta, ka kehnina weetā, tohp go spadars nosaukts. Teem Serbiereem arri sawi paschi likumi, un sawa patte waldischana, un schee appaksch Turku Leisera ta stahw, ka schis winneem ne ka waldineeks, bet tik fargs irr, un arri tas labbums winneem, ka winnu semmē tik weenā paschā pilsfehtā, kas apzeetinata, un zittur itt ne fur, Turki driekst dīshwoht. Moldawaneru un Serbieru walloda irr Slahwu jeb wezza Kreewu walloda, un Walakereem tahda walloda sajauka ar wezzu Lateineru-wallodu. Ta tizziba winneem tapatte, kas Kreeweemi un Greekereem. Tee Bulgari un Bosnieri arri laudis, kas pee Kreewu zilts peederr, kadeht arri winnu wallodas ar Kreewu-wallodu faet; bet kad par tizzibu fazjih, tad teem pimeem gan wisseem arri tapatte tizziba; bet teem ohtreem ta, ka zitteem Kreewu jeb Greekeru, zitteem Rattoli, un zitteem Turku jeb Muamedaneru tizziba irr. Schee ta, ka wissi zitti, kas wehl Turku-semmē dīshwo, tik bes teem Montenegrorem, pa wissam appaksch Turku likumeem un waldischanas, ta ka ihsteni appakschneeki, stahw. Tee Montenegrineri jeb Melnkalneefchi, kurreem arri wezza Kreewu-walloda un Kreewu tizziba, ne pa wissam appaksch Turkeem stahw. Kaut winnu tauta masina, tad tomehr Turki winnus ne kad warreja uswarreht. Wissur zittur schinni Turku semmē Greekeri wissu-wairak dīshwo, un wissos Turku-semmes gabbalōs pulks Schihdu un arri Eschigganu, un ihpaschi tahdu dauds Moldawaneru gabbala.

.... g.

Sinna,zik naudas 30. Dezember-mehn. deenā 1841 eelsch Rihges makfaja
par daschahm prezzehm.

Makfaja:	Sudr. naudā. Rb. K.	Par	Makfaja:	Sudr. naudā. Rb. K.
1 puhrerudsu, 116 mahrzlaus fmaggū	1 65	1 pohdū (20 mahrzineem) wasku	=	7 —
— meeschū, 100 mahrzin. fmaggū	1 25	— tabaka = = = = =	=	— 65
— kweeschū, 128 mahrzia. fmaggū	3 —	— sveesta = = = = =	=	2 40
— ausu = = = = = =	— 75	— dselses = = = = =	=	— 75
— strau = = = = = =	1 60	— linuu, frohna = = = =	=	1 80
— rupju rudsu-miltu = = ,	1 70	— brakka = = = =	=	1 60
— bihdeletu rudsu-miltu = =	2 40	— kannepu = = = =	=	— 90
— bihdeletu kweeschu-miltu =	4 —	— schkibtu appinu = = =	=	2 —
— meeschū-putraimū = =	1 80	— neschkibtu jeb prezzes appinu	=	1 —
— eefala = = = = =	1 20	— muzzu filku, eglu muzzā =	=	7 50
— linnu-fehlas = = = =	2 50	— lasdu muzzā =	=	7 75
— kannepu-fehlas = = = ,	1 50	— smalkas fahls = = =	=	4 —
— wesumu seena, 30 pohdus fmaggū	3 —	— rupjas baltas fahls =	=	4 40
barrotu wehrschu gaku, pa pohdū =	1 20	— wahti brandwihna, pussdegga =	=	8 —
	— — — —	diwdegga =	=	10 —

Brihw drieklekt. No Widsemmes General-gubbernements pusses: Dr. C. E. Napiersky.